

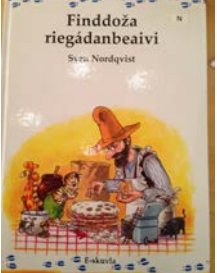
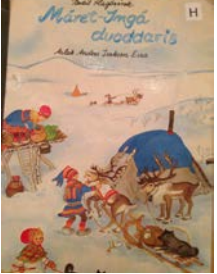

Lagasbiras ja servodat – girjelistu mánáidgárdái

Girjelistu čájeha mat girjijt heivejit mánáidgárddi Lagasbiras ja servodat fágaoassái. Jos dis ležžet eará ja eambo evttohusat, de áinnas cavgilehpet midjiide. Čujuhat maiddái neahttasiidui: <https://samiskbibliotektjeneste.wordpress.com> Gos sáhttá lohkat lassi girjeevttohusaid birra.

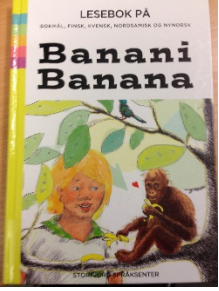
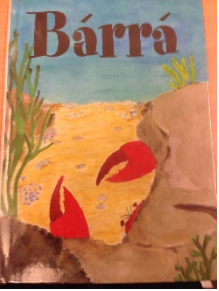
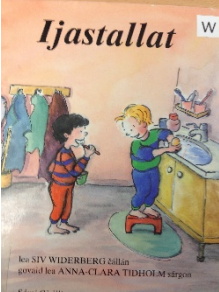
Govva	Girjji namma/čáli/illustrašuvna/lágádus/ goas	Fáddá	Gažaldagat maid heive divvut ovdal lohkama ja girjji logadettiin	Konkrehtat	Kommentárat
	Mulle Mek ráhkada vuojána. Johansson ja Ahlbom. Podium. 2012.	Mulle Mek čohkke ja vurke apparáhtaid, dinggaid, áđaid ja biergasiid. Son ráhkada vuojána.	Maid Mulle Mek áigu ráhkadit? Maid dárbaša go áigu ráhkadit vuojána? Daid báikkiid girjjis gokko Mulle jurddaša sáhttá bisánit veaháš ja ovttas mánáiguin árvvoštallat ja ságastit maid son Mulle jurddaša?, ja Mii váilu, go biila ii jura?	Duhkorasbiillat main sáhttá oaidnit iešguđet osiid ja main sáhttá ráhpat gálvouvssa ja mohtorsuoji,	Mánát ohppet biilaosiid doahpágiid dego; goazan, molsungássa, molsunsoabbi, oalgi, leaktomihttár, mohtorsuodji, gálvouksa ja mohkastit. Girji lea bures illustrerejuvnon nu ahte mánát álkit doahpágiid áddejit govaid ja teavstta bokte. Girjji heive fievruid oktavuodas lohkat ja ságastit.
	Seaibelah-Sámmola olmmái. Knutson. Sámediggi. 2006.	Givssideapmi. Leat earálágan. Gávpoteallin. Skihpárvuohta.	Manne lea sus namma Seaibelah-Sámmol? Gos son ássá? Gii lea Seaibelah-Sámmola skihpár? Goalmmát siiddus deaivat Smarffi. Manne son vázzá iehčanassii, seaidneguora, jáhkát don? Man láhkai mii leat sierraláganat?	Tøya-eallit. Soaitá oktasis dain lea dušše seaibelahki?	Dán girjji bokte mánát ohppet ollu gávpoteallin/gáhtanamahusaid ja iešguđet beatnatnálliid namaid. Girji lea bures illustrerejuvnon ivdnegovaiguin. Girjji heive givssideapme-fáddái ja ássanguovlluid fáddái.

	<p>Oahpa sániid. Länsmän ja Mänty. Sámediggi. 2013.</p>	<p>Sániid oahppat oahpes govaid, dilálašvuođaid ja doaimmaid bokte</p>			<p>Girji heive giehtagirjin ja sáhtta geahčadit dihto siiduid mat gullet dan fáddái maid lehpēt mánáidgárddis bargamin. Dáppe leat fáttát dego biktasat, luondduovdagat, eallit, doaimmat, huksehusat, fievrut ja ollu eará.</p>
	<p>Finddoža riegdánbeaivi. S. Nordqvist. E- skuvla. 2014.</p>	<p>Riegdánbeaivái ráhkanit. Finddoš liiko riegdánbeaivái, ja danne son ávvuda dan golbmii jagis.</p>	<p>Vuolggaságasteapmin heive: Mo mii ávvudit riegdánbeaivvi ja maid mii borrat. Maid ferte bargat ovdal vai šaddá riegdánbeaivi? Logadettiin sáhtta jearrat maid Beccon ain ferte divvut ovdal go sáhtta vuolgit oastit jáffuid. Oalle mohkás ráidodáhpáhus.</p>	<p>Bánnogáhkkođáigi, dahje fierrut bánnogáhkkođáiggi.</p>	<p>Dán girjii dáhpáhuvet ollu ovdal go Finddoš ja Beccon beassaba riegdánbeaivve ávvudit. Muhtin olmmoš boahtá ja oaidná maid Finddoš ja Beccon leaba moiven, ja jurddaša ahte Beccon lea gáiggiidan. Girji lea bures illustrerejuvnon ivdnegovaiguin ja ollu detáljaiguin. Girji heive buoremusat stuorát mánáide (5-6), go juohke siidus lea oalle ollu teaksta.</p>
	<p>Máret Ingá duoddaris. Hagbrink ja Isaksen Eira. Jårgalæddji. 1984.</p>	<p>Boazosámiid eallin, barggut ja doaimmat jagi birra. Máná geahčanguovllus.</p>	<p>Gažaldagat berreit hábmjuvot nu ahte mánát bággejuvvojit čilget. Omd. Maid bargá Máret Ingá? Maid bargá eatni? Makkár dálki lea? Goas jagis? Maid oainnát?</p>	<p>Čoarvi, niibi, duollji, jiekku, suohpan, sámi biktasat Biergomális, gumppus, njuovčča, márfi, áđa</p>	<p>Dán girjii leat nu čáppa, dárkilis govat ahte dan heive dušše geahčadit ja ságastit govaid birra, jos ii áigu lohkat olles girjii. Lohkki berre dalle leat lohkan dan ovdagihtii dárkilit ja dovdat dili. Mánát ohppet ollu boazosámiid eallinvugiid birra ja sin bargguid ja doaimmaid birra.</p>

	<p>Njoalve Niillas. Sigmunn Salamonsen. Sentralforlaget. 1996.</p>	<p>Njoalve Niillas lea gužžaláiki, muhto háliida šaddat falli ja nu mo earát. Dat ii mana bures. Loahpas son fuobmá ahte lea buoremus bissut nu mo son lea. Šibitdoallu.</p>	<p>Ovdal lohkama? Gos dát lea? (mearragáttis, šibitdoallu) S 9. Heive bisánit ja jearrat: Geat liikojit ahte Niillas lea láiki? Manne? Gii ii liiko ahte Niillas lea láiki? Manne ii? S 14: heive dramatiseret ja ráhkadit garjá jiena. S 22 heive maid logadettiin dramatiseret sániid; rusádaddá, čuollá, ja bohtarastá.</p>	<p>Sáhttet leat šibihat ja návet, láhttu, tráktor,</p>	<p>Girji lea čábbát illustrerejuvvon ivdnegovaiguin mat dorjot teavstta bures. Lohkki sáhtta logadettiin čujuhit govaide ja dramatiseret gokko heive. Fáddá lea filosofalaš ja guoskkaha gažaldaga: Mo lean mun? Sáhttit go mii šaddat earálganin go leat? Mo? Manne eat? Olbmot leat iešguđetláganat.</p>
	<p>Vielgat ja čáhppat ja visot iežát. Sandberg. Sámi girjjit. 1988.</p>	<p>Filosofiija ja ivnnit. Vielgat ja Čáhppat leaba guokte beavelotti geat ivdneba soajáid vai galgaba oaidnit guđet guoimmi čáhppes ja vilges eatnamis.</p>	<p>Manne eai oidno vilges beavelottit vilges eatnamis? Manne eai oidno čáhppes beavelottit čáhppes eatnamis?</p>	<p>Mánát sáhttet čuohppat beavelottiid muhtin modealla manjis ja činjahit daid iešguđet ivnniiguin, ja mitalit makkár ivnniid sii leat geavahan. Dárbbášuvvojit garra ja dipma báhpirat.</p>	
	<p>Sune ferte oadđit ja Sune ii daga maidege. Nygren. Sámeskuvlastivra. 1995.</p>	<p>Oadđin/nohkan ja li daga maidege. Oahpes dilálašvuodát buot mánáide.</p>		<p>Sáhttibehtet geahčadit ja ságastit govaid birra mat čájehit doaimmaid.</p>	<p>Dát leat oanehis mitalusažat árgabeaivvis ja leat oahpes dilálašvuodát buot mánáide. Ollu árgabeaivválaš ja dábálaš sánit.</p>

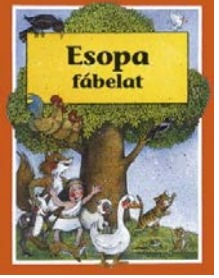
	<p>Vulgot... Bjerke, Buljo, Lid ja Rustad. Landbruksforlaget 1995-1997</p>	<p>Vuođđoealáhusat Norggas ja Sámis.</p>	<p>Geahčadit olggošgova ja jearrat mánáin maid sii dihtet dán vuođđoealáhusas.</p> <p>Makkár šibihat/eallit? Manne mii biebmát ja guođohit šibihiid ja bohccuid?</p> <p>Masa dat leat ávkin?</p>	<p>Gallestaddat ja leat fárus barggus muhtin vuođđoealáhusain.</p>	<p>Girjjiis leat buorre fotogovat mat čájehit vuođđoealáhusaid doaimmaid mat čuvvot jagi áiggi. Girjjiin sáhtta oaidnit ja lohkat dan birra mo mánát leat mielde doaimmain ja bargguin. Njuovvan ja dovddut dan olis maid guoskkahuvvojit.</p>
	<p>Mun gáđaštan, lean suhttan, balan, mus lea láittas. Moses. Sámeskuvlastivra. 1997.</p>	<p>Dovddut. Dábálažžan dahkat dovdduid ja mo mu dovddut váikkuhit earáide.</p>	<p>Mii lea, dahje mo dovdo gáđašvuohta, suhttu, ballu ja láittasvuohta? Sáhttibehtet ságastit dan birra.</p>	<p>Govat mat čájehit iešguđet dovdduid.</p>	<p>Girjjiin leat loahpas evttohusat dasa mo oahpaheadjit ja váhnemat sáhttet ságastit fáttáid birra.</p>
	<p>Ánne ja Unná. Eira, Gaup, Niityvuopio, Sara, Seierstad. 1998. Sámi oahpahráđđi.</p>	<p>Gearduheadji dáhpáhus. Iđit, eahket. Juoga mii galggai šaddat gussan, lei fáhkka rievdan ja šaddan gietkkan.</p>	<p>Unná lea imašlaš olmmoš dahje ealibat. Son gohcá ihkku go earát leat oadđimen. Maid son Unná dahká ihkku? (mánáide badjánit vuordámušat ja sáhkkivuota)</p> <p>Manne son sus lea namma Unná?</p>	<p>Mánát sáhttet jurddašit ja álgit málet muhtin gova. Lonuhit ja joatkit nuppi gova. Mii de šattai govvi? Mánát galget hárvánit čilget.</p>	<p>Dás lea ollu man birra sáhtta ságastit. Govat čájehit ollu iešguđetlágan árgabeaivve sániid. Girji lea jurddašuvvon álkeslohkangirjin, ja danne heive maid mánáidgárdde mánáide. Siidduid ivnnit earuhit idja ja beaivvi.</p>

	<p>Felix álgá skuvlii. Bross. Sámeskuvlastivra. 1996.</p>	<p>Girjeráidu mas leat njeallje girjji: Fyšš dan skuvlii, Vuojadanviesus, Reive ja Láhppon. Buot girjjit čalmmustit diliid mat sáhttet geavvat sidjiide geat álget skuvlii. Áššit ja dilít eai álo leat nu mii jurddašat, dahje ballat. Saoitá leat somá. Skuvla.</p>	<p>Leat go ballan ja jurddašan juoidá váralažžan, ja datte gii lean nu váralaš?</p>	<p>Fitnat skuvllas. Dearvvahit oahpaheaddji ja geahččalit čuovvut oahpahusa ja stoahkan skuvllamánáiguin bottus.</p>	<p>Dán heive logadit 5-6 jahkásaččaide. Illustrašuvnnat leat ivdnesárgosat ja</p>
	<p>Risten Ánne ja Cigga. Buljo, Persen. Járgalæddji Á.s. 1983.</p>	<p>Stohpoeallit. Čivgen. Jápmin.</p>	<p>Makkár stohpoeallit dis leat? Leat go stohpoeallit čivgen? Galle čivgga? Guldalehpet mo manai go Risten Ánne Cigga guttii vielpáid.</p>	<p>Plastihkas dahje muoras dahkkon stohpoeallit ja daid vielpát/čivggat/miesit/gálbbit/lábbát, jna.</p>	<p>Girjjiis leat devkesivnnát málejuvvon akvareallagovat. Oanehis teaksta juohke siiddus. Oahpes fáttát masa buot mánát sáhttet identifiseret. Dábálaš, árgabeaivválaš sánit. Dávjá mii niegadit áššiid maid vuordit dahje smiehttat ollu ja leat gelddolaččat ja áigequovdilát midjiide dál.</p>
	<p>Emma ja Duommá. Wolde. Aschehoug.</p>	<p>Emma ja Duommá girjjážat gokčet ollu árgabeaivválaš diliid maiguin buot mánát šaddet goas nu deaividit.</p>	<p>Girjelohkan bottoža heive álggahit geahčadit ja ságastit olggošgova birra, ja hukset sáhkkivuoda ja vuordámušaid mánáide.</p>	<p>Dávvirat mat heivejit fáddái. Doavtterstohkosat, noavki, biktasat, gievkkanreaidut, ja ollu eará.</p>	<p>Mii evttohit ahte mánáidgárdi skáhppu nu mánga dáid girjjiin go vejoalaš. Daid heive logastit go lea dihto lagasbiras- ja servodatfáttát, omd bátnedoavttir, mánáidgárdi, doavttir, noavki, bearaš, skihpárvuohta, ja ollu eará.</p>

	<p>Banána. Mattila ja Huttu. Storfjord språksenter.</p>	<p>Sara muitala iežas, bearraša, bussá ja dávviriid/biergasiid ja doaimmaid birra main son berošta dál.</p>	<p>Heive bisánit juohke bajilčállaga maŋná ja ságastit vai mánát besset čilget ja muitalit mo sis lea omd ruoktu, šillju, maid sii liikojit stoahkat, borrat, jna.</p>		<p>Dás heive kategoriseret stohpogálvvuid, šattuid, lidiid, vuojániid, bearašlahtuid,</p>
	<p>Bárrá. Gælok. Sámediggi. 2001.</p>	<p>Piera manná bivdit dohko gosa vuoras olbmot rávvejit ahte son ii galgga mannat. Piera ii beroš maid vuorraset olbmot lohket.</p>	<p>Maid jáhkkibehtet geavvá Piirii go manná Bárrásullui fierpmi suohput? (mánát ožžot muitalit maid sii jáhkket geavvá)</p>	<p>Fanas ja fierbmi. Dramatiseret suohppuma olgun jos lea boares fanas, áirrut ja boares fierbmi, mahkáš mearas.</p>	<p>Teavstta ja govaid bokte mánát gullet ollu mearrasámi sániid ja doahpágiid maid birra heive ságastit, dramatiseret ovdal lohkama: fanas, fierbmi, suohput fierpmi, geassit fierpmi, suolu, čieŋal, bálddis, mohtor, ravgut mohtora, liehpi, fanasvuodđu, čáhcegiera, skálžu, deabbu, reabbá, gazza, lahcit, boršut,</p>
	<p>Ijastallan. Widerberg ja Tidholm. Sámi Girjjit. 1992.</p>	<p>Ijastallat buoremus ustiba geahčen.</p>	<p>Lehpet go ijastallan eará báikkis go ruovttus? (Mánát besset muitalit mo dat lei)</p> <p>Dás beassbehtet gullat mo lei dalle go Ande áiggui ijastallat Frederiga geahčen/luhtte. Mo dii jáhkkibehtet dat doaimmaid?</p>		<p>Girjjis leat čáppa ivdnegovat mat bures dorjot teavstta. Fáddá lea oahpis eanaš mánáide.</p>

	<p>Juhán. Tapio ja Ranttila. Davvimedia OS. 1988.</p>	<p>Gárvodeapmi. Suhttu. Nággu. Ovddasmoraš. Bivttasnamahusat.</p>	<p>Geahčadit ja ságastit olggošgova: Juhán lea álás muhto sus leat biktasat, Makkár biktasat oidnojit? Gosa son Juhán áigu vuolgit? Maid lea Juhán coggan?</p>	<p>lešguđetlágan biktasat maid birra sáhtta ságastit. Maid heive geassit coggat, naba dálvet ja čakčat? Makkár ávdnasis lea bivttas dahkkon?</p>	<p>Bealgoalmmát jagi lea seammá go guokte ja bealle jagi. Gárvodeapmi, suhttu, nággu ja bivttasnamahusat leat oahpes áššit buot mánáide.</p>
	<p>Dovdat go Pippi Guhkessuohku? Lindgren ja Nyman. Sámeskuvlastivra. 1996.</p>	<p>Imašlaš nieida gii lea máilmmi gievrramus ja riggámus ja ássá ovttas heasttainis ja ábegáhtuinis stuorra viesus.</p>	<p>Ásahit sáhkkivuođa ja vuordámuša: Geahččat olggošgova. Gii son Pippi lea? Sus lea ártegis namma. Maid son bargá ja gos son ássá? Maid son bihtta laktet? Manne son su namma lea Guhkessuohku?</p>		<p>Logadettiin girjji heive bisánastit gokko lunddolaš ja buohtastit doaimmaid ja láhttenvugiid dan ektui mo mii láhttet, ja makkár dábit min ruovttuin leat. Omd mo mii čohkkát ja borrat, mo mii lávggodit, ja mo mii bassat láhtti. Fuomášit ahte mii dahkat ja min dábit leat iešguđet láganat ja dat lea dohkálaš.</p>
	<p>Gávvilis rieban.</p>	<p>Árbevirolaš sámi álbmotmáinnas. Man láchkai rieban fille buohkaid. Muitalus mii muitala manne riebanis lea vilges seaibegeahčči, buoidagis čáhppes bealljegeažit ja guovžžas dušše bieža.</p>	<p>Čilget sáni gávvil vai mánát áddejit makkár ealli rieban lea, dahje makkár namma sus leamaš sámi gaskkas.</p>	<p>Jos dis ležžet visot eallit ja reahka ja Sápmelaš-dohkká/vávvá, de sáhtta čájehit ja dramatiseret dohkká/vávváteáhterin dán máidnasa.</p>	<p>Mas mii sáhttit áddet ahte dát lea dološ máinnas? Olbmot eai šat jođe herggiin meahcis, dál geavahuvo skohter.</p> <p>Morála: li galgga luohhtit amas olbmuide.</p>

	Ámmol ja alit oarpmealli. Somy.	Árbevirolaš sámi álbmotmáinnas.			
	Dielku. Eric Hill. Jårgalæddji. 1986	Dielku lea vielppis mii oahppá lohkat, álgá skuvlii, fitná sirkusis ja oahppá diimmu.	Muitalit ahte girjjis leat čiegusvuodát ja suollemasvuodát. Dát hukse vuordámušaid girjái ja muitalussii.	Diibmu mas sáhtta sirdit viissáriid. Háleštit dan birra maid mii bargat dii 10:00, dii: 12:00 ja dii: 01:00. Galle áigge rahpá mánáidgárdi ja goas giddejuvvo mánáidgárdi.	Girji heive unnimus mánáide. Ja leat ráhkaduvvon nu ahte doppe sáhtta geahččat omd seangga vuolde ja uvssa duohken. Sii ohppet dan bokte preposišuvnnaid ja sániid dego vuolde, alde, siste, duohken Muhtin girjjiid sáhtta ivdnet. Dát girjjit leat dakkárat maid mánát háliidit gullat mángii, ja nu sii ohppet loguid ja diimmu.
	Rille ja Ralle áiguba oaggut. Rille ohcá ja ohcá. Rille ja Ralle oahppaba lohkat. Elisabeth A Varsi/Einarsen Rille ja Ralle. ČálliidLágádus 2015. E-girji.	Rille ja Ralle leaba guokte ruolla geat fuomášeaba ja vásiheaba feara maid.	Sáhttibehtet ságastit dan birra mo lei oaggunmátkkis ja makkár dovdu badjána jos lámppá juoidá ja ii gávna ja ferte ohcat daid. Sáhttibehtet maid ságastit manne lea dehálaš oahppat lohkat.	Rille ohcá ja ohcá – girjái heive ohcat konkrehtaid: skuovaid, gálgana, spáppa, boahkána ja čoavdaga ja geavahit daid logadettiin. Mánná oahppá sojahit namahusaid, omd Boagán- boahkána, čoavdda – čoavdaga ja skuovva- skuova- skuovaid.	Girjjiin ii leat ollu ja guhkes teaksta ja dat heivejit bures árgabeaivválaš giellahárjehallanbargguide ja ságasteapmái. Konkrehtaid Rille ohcá ja ohcá - girjjis sáhtta lonuhit eará konkrehtaiguin ja ságastit daid birra.

	<p>Eriksen/Skaltje: Sátneštullamat. Davvi Girji 1995.</p>	<p>Hoahkamat ja divttažat mánáid árgabeaivvis. Mánuid namat ja dikta juohke mánnui. Fáttát: Riegádanbeaivi, mánáid iešvuodát, šibihat, jagi mánut, vahkkobeavvit, rumašlahtut, eadni, áhkku.</p>	<p>Girjji heive duollet dálle ain logastit ja speažžut, lávlestit, hoahkat ja ádestallat.</p>		<p>Divttažat, lávlagat ja hoahkamat heivejit erenoamáš bures badjeloavveoahppamii ja ritmma hárhallamii.</p>
	<p>Vars: Bahánehkkánis bustávat. Iđut 2015.</p>	<p>Bustávat leat iešguđetláganat. Muhtimat litna, šiega ja álkit čállit ja muhtimat garrasat ja bahát ja váddásat čállit.</p>	<p>Lehpet go gullan bustámaid birra? Mat dat leat? Dán girjji bokte mánát oahpásmuvvet bustámaid somás vuogi mielde.</p>	<p>Plasteliina dahje eará dáigi mainna sáhtá hábmet bustámaid.</p>	<p>Álgolohkan ja –čállin oahpahuš.</p>
	<p>Vars: Æsopa fábelat. Iđut. 2015.</p>	<p>Filosofalaš máidnasat mat heivejit maiddái rávisolbmuide.</p>	<p>Earret eará: Rieban ja garjá, gollemanni, oktasašvuolta dahká gievrán.</p>		<p>Heive lohkat ja ságastit fáttá birra ja iskat dan čatnat min/din dillái. Dáhpáhusat ja eallingažaldagat maiguin mii buohkat fertet rahčat ja iskat čoavdit buoremusat.</p>

Mienna: Liisá mátki. Bárus. 2014.

Meahcci. Amas guovlu. Ballu.

Lea go meahcis nu issoras go buohkat jáhkket? Dávjá mii ballat juoga mas nu go eat dieđe mo dat lea, dahje mo doppe lea. Go vásihat, de fuomášit ahte ii dat lean ollenge váralaš.

Máinnas. Interaktiiva.